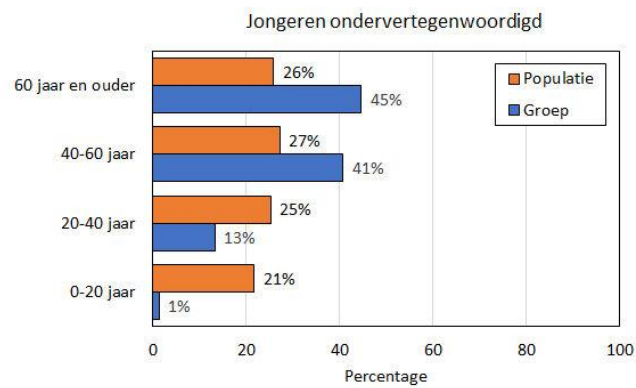

Representativiteit

Wat is het en hoe meet je het?

Jelke Bethlehem

Februari 2023

1. Inleiding

Op 21 februari 2023 diende het SGP-kamerlid Chris Stoffels samen met Joost Eerdmans (JA21) en Caroline van der Plas (BBB) in de Tweede Kamer een motie in waarin ze vragen te onderzoeken of aan belangenorganisaties bij het nemen van juridische acties tegen de staat eisen gesteld kunnen worden met betrekking tot de representativiteit. Kort samengevat zou dit betekenen dat een ideële belangenorganisatie geen zaak kan aanspannen tegen de staat als die organisatie niet representatief is. De motie werd met 81 tegen 49 stemmen aangenomen.

Als het inderdaad komt tot het opleggen van een eis van representativiteit aan een ideële belangenorganisatie, dan moet het mogelijk zijn de mate van representativiteit van die organisatie te meten. Dit roept twee vragen op: (1) Wat is representativiteit eigenlijk, en (2) hoe meet je representativiteit? We maken hieronder duidelijk dat het nog niet zo eenvoudig is om deze vragen te beantwoorden.

Uitgangspunt is dat we willen vaststellen of een nader te bepalen groep van personen een goede afspiegeling vorm van dat de populatie waaruit die groep afkomstig is. Voor veel ideële belangenorganisaties is de populatie de gehele Nederlandse bevolking, of alle Nederlanders vanaf een zekere leeftijd (bijvoorbeeld vanaf 18 jaar), maar er zijn ook andere populaties denkbaar, zoals alle leraren of alle boeren.

Een groep personen noemen we *representatief* als die groep in alle denkbare opzichten een goede afspiegeling is van de populatie waaruit hij afkomstig is. Maar wat bedoelen we dan met 'goede afspiegeling'? In de literatuur zijn heel wat verschillende definities terug te vinden. Die definities liggen voornamelijk op het terrein van de statistiek en meer specifiek, op het terrein van het trekken van steekproeven.

2. De Representatieve Methode van Kiaer

De vraag die veel wetenschappers vele jaren heeft bezig gehouden is hoe je een *representatieve steekproef* (Engels: representative sample) kunt trekken. De oorsprong van dit probleem ligt zo rond 1895. Voor dit jaar werd voornamelijk gebruik gemaakt van integraal onderzoek. Iedereen in de populatie moest gegevens leveren. Het idee van het trekken van steekproeven, of andere vormen van selectie, was nog niet opgekomen. Tot het einde van de 19de eeuw bleef integraal onderzoek gangbaar. De onderzoeken van de bevolking door de nationale statistische bureaus werden *volkstellingen* genoemd. Het ging echter meestal niet alleen om het tellen van de bevolking, maar ook om het verzamelen van allerlei andere informatie over de toestand van de samenleving.

Een belangrijke doorbraak vond plaats in het jaar 1895. In dat jaar kwam het *International Statistical Institute* (ISI) bijeen in het Zwitserse Bern. Het was Anders Kiaer, de directeur van het Noorse Centraal Bureau voor de Statistiek, die daar een pleidooi hield voor het gebruik van steekproeven. Hij betoogde dat je met zijn *Representatieve Methode* goede resultaten kon behalen. Hij doelde op een vorm van onderzoek waarbij je waarnemingen doet bij een groot aantal (maar lang niet alle) personen in de populatie. Hij selecteerde personen overal in het land, en wel zo dat ze bij elkaar een kopie op kleine schaal vormden van de populatie. Kiaer (1895) stelde de *evenwichtige steekproef* (Engels: *balanced sample*) voor als middel om tot een dergelijke representatieve selectie te komen. Op grond van kenmerken die voor elk persoon in de populatie bekend waren, selecteerde hij personen op zo'n manier dat de verdeling van de kenmerken in de steekproef overeenkwam met die in de populatie. Kiaer zorgde er bijvoorbeeld voor dat de verhouding man-vrouw in de steekproef overeen kwam met de verhouding man-vrouw in de populatie. En ook selecteerde hij de personen in de stad en op het platteland in de juiste verhoudingen.

Bij de selectie van de steekproef maakte Kiaer geen gebruik van loting. Hij zocht via looproutes net zolang personen bij elkaar tot hij een steekproef had met de gewenste samenstelling. We zouden dat nu een *quotasteekproef* noemen.

Een probleem van de Representatieve Methode van Kiaer was dat hij geen idee had hoe goed of slecht de uitkomsten van zijn onderzoeken waren. Was zijn selectie van personen echt representatief? Was zijn selectie echt een goede afspiegeling van de populatie? Dat was wel het geval voor de bij de selectie gebruikte variabelen (geslacht en verdeling over stad en platteland). Maar hij kon geen enkele garantie geven dat dit ook het geval was voor alle andere variabelen. Deskundigen vonden dit een ernstig nadeel. Daarom was er jarenlang veel discussie over de toepassing van de Representatieve Methode in de praktijk.

3. De aselechte steekproef

Het was de Engelse hoogleraar Arthur Bowley die in 1906 voor het eerst een theorie ontwikkelde waarmee je de onzekerheid in de uitkomsten van een onderzoek op basis van een steekproef wel kunt kwantificeren. Hij stelde voor om steekproeven te *loten*. De samenstelling van de steekproef wordt dan helemaal door het toeval bepaald. Er kunnen daardoor geen systematische afwijkingen optreden. Voordeel van deze aanpak is ook dat je dan allerlei resultaten uit de theorie van de kansrekening kunt toepassen. Bowley (1906) toonde bijvoorbeeld aan dat schattingen op basis van een steekproef bij benadering een *normale verdeling* hebben. Vervolgens kon hij uitrekenen hoe ver schatting en werkelijke (te schatten) waarde maximaal van elkaar konden afwijken.

Een steekproef op basis van loting, waarbij iedereen in de populatie dezelfde kans op selectie heeft, noemen we tegenwoordig een *aselechte steekproef*.

De Poolse wetenschapper Jerzy Neyman bewees in 1934 nog een aantal fundamentele resultaten die de verdere ontwikkeling van de steekproeftheorie hebben bepaald. Zo introduceerde hij het *betrouwbaarheidsinterval* als instrument om de precisie van een schatting aan te geven. Dat betrouwbaarheidsinterval gebruiken we nog steeds als *onzekerheidsmarge* van de uitkomsten.

Neyman (1934) rekende ook af met steekproeven die niet door loting zijn verkregen. Door het simuleren van dit soort steekproeven met gegevens uit een Italiaanse volkstelling liet hij zien dat zulke steekproeven tot wezenlijk verkeerde schattingen kunnen leiden, ook al is de steekproef representatief met betrekking tot een (beperkt) aantal variabelen. Neyman toonde in feite aan dat de aselechte steekproef de enige wetenschappelijk verantwoorde manier is om op basis van een steekproef conclusies te trekken over een hele populatie.

4. En wat is een representatieve steekproef?

De principes van de aselechte steekproef (soms ook wel *kanssteekproef* genoemd) worden al vele jaren toegepast in sociaalwetenschappelijk onderzoek, marktonderzoek en overheidsonderzoek (denk aan organisaties als het CBS en het SCP). Toepassing van die principes maakt het mogelijk goed onderbouwde, betrouwbare en valide conclusies te trekken over de doelpopulatie.

Een selectie uit een populatie moet dus bij voorkeur via een aselechte steekproef zijn verkregen. In de praktijk is het echter lang niet altijd duidelijk hoe de selectie tot stand is gekomen. Vaak melden onderzoekers alleen maar dat hun onderzoek is gebaseerd op een *representatieve steekproef*. Ze suggereren dan dat een representatieve steekproef een goede steekproef is. Helaas is vaak niet duidelijk wat men met een representatieve steekproef bedoeld. Kruskal & Mosteller (1979a, 1979b, 1979c) hebben de literatuur uitgebreid doorzocht en vastgesteld wat men bedoeld als men het heeft over een 'representatieve steekproef'. Ze vonden maar liefst negen verschillende betekenissen:

- 1) *Geruststelling*. Je zegt dat een steekproef representatief is en stelt daarmee de kijker, luisteraar of lezer gerust. Maak je maar geen zorgen, het zit wel goed met de steekproef. Helaas is het meestal

niet duidelijk wat hier bedoeld wordt met representatief, waarop deze claim is gebaseerd. Je kunt je soms zelfs afvragen of de claim wel ergens op is gebaseerd.

- 2) *Afwezigheid van selectieve krachten*. Representatief betekent dat er bij het trekken van de steekproef geen mechanisme is gebruikt dat bepaalde personen of groepen bevoorreed of benadeeld. Er waren geen selectieve krachten (bewust of onbewust) aan het werk. Onder deze interpretatie valt een aselechte steekproef.
- 3) *Miniatuur van de populatie*. De steekproef is een miniatuur van de populatie. Een soort schaalmodel dus. Alle eigenschappen (verhoudingen) in de populatie vind je terug in de steekproef. Consequent vasthouden aan deze voorwaarde is vooral bij kleine steekproeven niet haalbaar. Er zijn heel veel combinaties denkbaar (bijvoorbeeld hoog opgeleide, gescheiden, allochtone vrouwen, tussen de 50 en 60 jaar, wonend in Friesland en in het bezit van een elektrische auto). Al die personen kunnen niet allemaal tegelijk het juiste aandeel in de steekproef krijgen.
- 4) *Typische vertegenwoordigers*. De steekproef is representatief als hij is samengesteld uit vertegenwoordigers of afgevaardigden die 'typisch' zijn voor de groep. De term representatief staat dan meer voor de personen dan voor de steekproef als geheel. Begrippen als 'Jan Modaal' of 'Jan met de pet' zijn wat meer informele vertalingen van dit begrip. Probleem hierbij is dat een dergelijke steekproef alleen uitspraken doet over de 'gemiddelde mens' en onvoldoende rekening houdt met de verschillen die tussen mensen kunnen bestaan.
- 5) *Voldoende variatie*. Representatief betekent dat alle variatie in de populatie ook in de steekproef is terug te vinden. De steekproef moet dus niet alleen 'typische' personen bevatten, maar ook 'atypische' personen. Deze interpretatie biedt onvoldoende houvast om in de praktijk valide uitspraken te kunnen doen over de populatie.
- 6) *Vage term*. Je noemt een steekproef representatief zonder verder uit te leggen wat dit betekent. Later leg je dat misschien nog wel eens uit.
- 7) *Geloot met gelijke kansen*. De steekproef is representatief als hij is getrokken door loting met gelijke kansen. Iedereen moet dezelfde kans hebben gehad om in de steekproef te komen. Merk hierbij op dat de aselechte steekproef slechts één manier is om zo'n steekproef te trekken. Het kan ook met andere typen steekproeven, zoals de gestratificeerde steekproef.
- 8) *Goede schattingen*. De steekproef is representatief als het mogelijk is om goede schattingen te maken van populatiekenmerken. Als je bijvoorbeeld een steekproef met ongelijke kansen trekt, dan is het nog steeds mogelijk valide schattingen te maken. Daarvoor moet je de schattingsprocedure wel corrigeren.
- 9) *Goed genoeg*. De steekproef is representatief is als hij goed genoeg is voor het doel waarvoor je hem trekt. Dit is een erg vage interpretatie. Een voorbeeld is een onderzoek waarin je wilt aantonen dat een zeldzaam verschijnsel zich voordoet in een doelpopulatie. Dan doet het er niet toe hoe je steekproef trekt. Zodra je het verschijnsel aantreft, weet je dat het zich voordoet.

Het zal duidelijk zijn dat de term representatief verwarrend en onduidelijk is. Daarom is het beter de term niet te gebruiken, tenzij je duidelijk uitlegt wat je er mee bedoelt. Hier kiezen we voor betekenis 7: een steekproef is *representatief* als hij door loting is verkregen en iedereen in de populatie dezelfde kans op selectie had. Een *aselechte steekproef* dus.

Een begrip dat gerelateerd is aan representatief is *representatief met betrekking tot een variabele*. De steekproef is *representatief met betrekking tot een variabele* als de verdeling van die variabele in de steekproef gelijk is aan de verdeling ervan in de populatie. Een voorbeeld: de Nederlandse bevolking bestond volgens het CBS in 2017 voor 49,6% uit mannen en voor 50,4% uit vrouwen. Dan is een

steekproef representatief met betrekking tot geslacht als die steekproef voor 49,6% uit mannen bestaat en voor 50,4% uit vrouwen.

Representativiteit met betrekking tot alle variabelen komt overeen met betekenis 3: een miniatuur van de doelpopulatie. Het is in de praktijk onmogelijk om een dergelijke steekproef te trekken. Een aselechte steekproef (onze definitie van representatieve steekproef), is niet exact representatief met betrekking tot alle variabelen, maar wel bij benadering. En die benadering is beter naarmate de steekproef groter is. Dat kun je laten zien door het berekenen van betrouwbaarheidsintervallen of onzekerheidsmarges.

5. De representativiteit van ideële organisaties

Volgens de motie van de SGP, JA21 en BBB zou je eisen moeten stellen aan de representativiteit van ideële belangenorganisaties als ze juridische actie willen ondernemen tegen de staat. Helaas meldt de motie niet welke definitie van representativiteit je hierbij moet hanteren. Een blik op de lijst van Kruskal & Mosteller levert twee mogelijke kandidaten op

Geloot met gelijke kansen.

Een selectie uit een populatie is representatief als die selectie tot stand is gekomen via een aselechte steekproef. Iedereen moet dezelfde kans hebben gehad om in de selectie te komen. Als de selectie op deze wijze tot stand is gekomen, dan weet je zeker dat niemand is bevoordeeld of benadeeld. De steekproef is een goede afspiegeling van de populatie.

Helaas is deze definitie in de praktijk onbruikbaar. Voor geen enkele ideële belangenorganisatie kun je de leden zien als een aselechte steekproef. In tegendeel, de leden van de groep hebben juist bewust gekozen voor het lidmaatschap ervan. En veel niet-leden zullen juist bewust ervoor gekozen hebben geen lid te worden. De geselecteerde groep is dus niet aselecht.

Als je deze definitie van representatief hanteert, dan is vrijwel geen enkele organisatie representatief. Dus ook de Eerste en Tweede Kamer zijn niet representatief. En ook niet de provinciale besturen en de gemeentebesturen. Dus deze definitie van representativiteit valt af.

Miniatuur van de populatie

De selectie uit de populatie een miniatuur van de populatie. Een soort schaalmodel dus. Alle eigenschappen (verhoudingen) in de populatie moet je terugvinden in de steekproef. De verdeling van elke denkbare variabele in de steekproef moet gelijk zijn aan de verdeling in de populatie

Een voorbeeld: de Nederlandse bevolking bestond volgens het CBS in 2017 voor 49,6% uit mannen en voor 50,4% uit vrouwen. Dan is een steekproef representatief met betrekking tot geslacht als die steekproef voor 49,6% uit mannen bestaat en voor 50,4% uit vrouwen.

Consequent vasthouden aan deze voorwaarde lijkt vooral bij kleine selecties niet haalbaar. Er zijn heel veel combinaties denkbaar (bijvoorbeeld hoog opgeleide, gescheiden, allochtone vrouwen, tussen de 50 en 60 jaar, wonend in Friesland en in het bezit van een elektrische auto). Het is de vraag of al die personen wel allemaal tegelijk het juiste aandeel in de selectie kunnen krijgen. Daarvoor is de selectie wellicht niet groot genoeg. Toch lijkt deze definitie van een representatieve selectie intuïtief het meeste voor de hand te liggen.

6. Het meten van de representativiteit

Uitgaande van de tweede definitie van representativiteit, moeten we een manier bedenken om te kunnen vaststellen of een groep selectief is. Daarvoor heb je *hulpvariabelen* nodig. Dat zijn variabelen waarvan de verdeling in de populatie bekend is en waarvoor je de waarden in de selectie kent. In statistisch onderzoek wordt vaak gebruik gemaakt van variabelen als geslacht, leeftijd, burgerlijke staat, opleidingsniveau, stem bij de vorige verkiezingen, enz.

Voor elke hulpvariabele kun je de verdeling in de populatie vergelijken met de verdeling in de groep. Er zijn statistische technieken die je hierbij behulpzaam kunnen zijn. Denk aan de chi-kwadraat-toets of Cramér's V. Als je voor een voldoende groot aantal hulpvariabelen kunt vaststellen dat groep en de populatie van elkaar afwijken, dan kun je concluderen dat de groep niet representatief is.

Bedenk wel dat hulpvariabelen meestal niet voor het oprapen liggen. Het is van belang eisen te stellen aan de beschikbaarheid van voldoende hulpvariabelen. Wellicht is het denkbaar om een minimale lijst van hulpvariabelen te eisen van de organisaties die juridische actie willen ondernemen.

7. Zelfselectie

Er zijn onderzoekers die niet gebruik maken van een aselechte steekproef om deelnemers aan hun onderzoek te selecteren. In plaats daarvan maken ze gebruik van zelfselectie. Daarbij wordt een vragenlijst op het internet gezet en de onderzoeker wacht vervolgens af wat er gebeurt. De respondenten zijn mensen die internet hebben, het ook regelmatig gebruiken, toevallig de website van het onderzoek bezoeken en spontaan besluiten om mee te doen aan het onderzoek. Je hebt als onderzoeker dus geen enkele controle over het selectieproces.

Als een online peiling doet, dan loop je een groot risico dat de steekproef niet representatief is. Dat kan diverse oorzaken hebben. Een eerste probleem is dat ook personen van buiten de populatie mee kunnen doen aan de peiling. Niets verhindert dat. En dat 'vervuilt' dus de groep. Een tweede probleem is dat het soms mogelijk is de vragenlijst meer dan één keer in te vullen. Dit biedt mogelijkheden de selectie te manipuleren. Een derde probleem is dat groepen mensen gezamenlijk kunnen proberen de mening van de groep te beïnvloeden. Dit soort problemen doen zich niet voor als je een nette aselechte steekproef trekt.

We kunnen de conclusie trekken dat er hoogstwaarschijnlijk geen sprake zal zijn van representativiteit als de groep door zelfselectie is ontstaan.

8. Een voorbeeld

Aan de hand van een simpel voorbeeld laten we zien hoe je in de praktijk met het begrip representativiteit kunt omgaan. Het gaat om een peiling van het radioprogramma *Stand.nl*. Dit programma wordt elke werkdag uitgezonden op de publieke zender NPO Radio 1. In het programma komt dagelijks een actuele kwestie aan de orde met een actuele stelling. De luisteraars kunnen over de stelling online of per telefoon stemmen (*eens* of *oneens* met de stelling). De populatie bestaat uit alle Nederlanders en de groep bestaat uit personen die hebben meegedaan aan peiling. De vraag is nu of de die groep representatief is voor de populatie. We onderzoeken dit aan de hand van een voorbeeld van een peiling.

Op 30 december 2020 was de stelling 'Iedereen moet uit solidariteit thuisblijven met oud en nieuw'. De politie had aangegeven hard te zullen optreden, zeker met het oog op het zware, illegale vuurwerk dat zou kunnen worden afgestoken. Ook minister Grapperhaus liet weten dat de politie 'lik-op-stuk' gaf tijdens de jaarwisseling. Het was sowieso de bedoeling dat mensen zo veel mogelijk thuis bleven, zeker met het oog op de zorg die in die tijden van Corona tegen zijn grenzen aanliep.

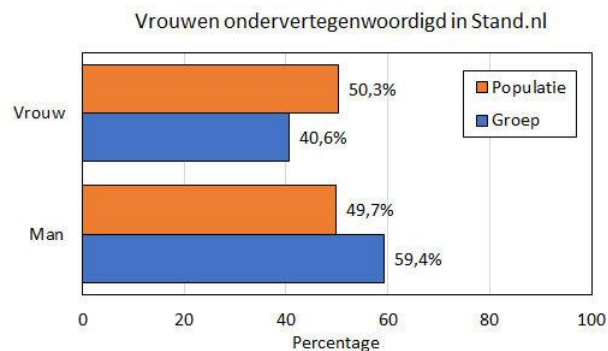
Nadat bijna 1300 respondenten gereageerd hadden op de stelling, bleek dat 56% voor de stelling was. De vraag was of je deze uitkomst kon generaliseren naar de hele populatie.

Bij *Stand.nl* wordt gebruikt gemaakt van zelfselectie en niet van een aselechte steekproef. De vragenlijst van de peiling staat op het internet en iedereen die dat wil, kan meedoen. Je krijgt dan alleen mensen in de steekproef die spontaan besluiten mee te doen. Die dus gemotiveerd en geïnteresseerd zijn. Het zijn vooral mensen die elke ochtend naar het radioprogramma luisteren. Dat leidt niet tot een representatieve steekproef.

Je kon twee uur lang de vragenlijst van de peiling invullen, van 9.30 uur tot 11.30 uur. Op elk willekeurig moment kon je de tussenstand van de uitkomsten bekijken. Wij hebben de uitkomsten geanalyseerd nadat bijna 1300 respondenten gereageerd hadden op de stelling. Op dat moment bleekt 56% voor de stelling te zijn.

In de peiling is aan de deelnemers ook gevraagd om hun geslacht en leeftijd op te geven. Dat maakt het mogelijk de verdeling van geslacht en leeftijd in de groep deelnemers te vergelijken met de verdeling van geslacht en leeftijd in de populatie (de Nederlandse bevolking). In grafiek 1 is die vergelijking gemaakt voor de variabele geslacht.

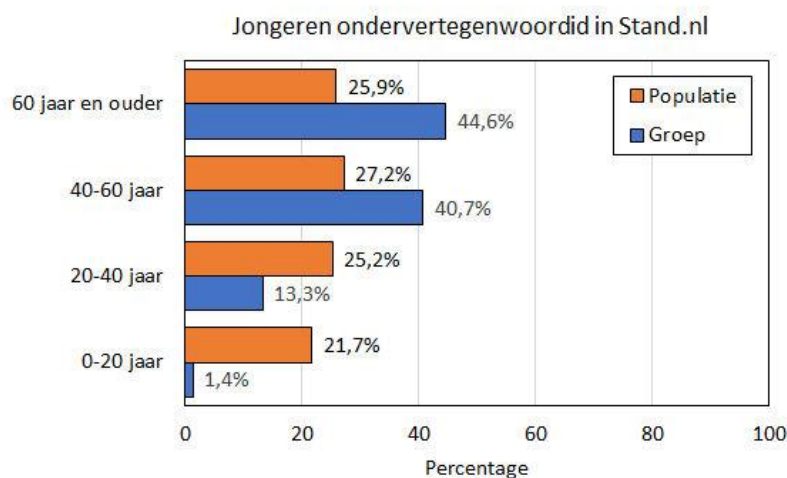
Grafiek 1. De verdeling van geslacht in de populatie en in de groep

De oranje staven geven de percentages mannen en vrouwen in de populatie weer. Duidelijk is te zien dat er ongeveer evenveel mannen als vrouwen zijn. De blauwe staven staan voor de percentages mannen en vrouwen in de peiling. Er is duidelijk iets mis. Er zitten te weinig vrouwen in de peiling (40,6% in plaats van 50,3%) en er zitten teveel mannen in (59,4% in plaats van 49,7%). In beide gevallen is er sprake van een afwijking van ongeveer 10 procentpunten. We moeten concluderen dat de groep (peiling) niet representatief is met betrekking tot de variabele geslacht.

We kunnen ook voor de variabele leeftijd de verdeling in de populatie vergelijken met die in de peiling. Het resultaat staat in de grafiek 2 hieronder. De problemen met de representativiteit blijken ook hier groot te zijn.

Grafiek 2. De verdeling van leeftijd in de populatie en in de groep

De ouderen zijn zwaar oververtegenwoordigd in Standpunt.nl. In de peiling is 44,6% 60 jaar of ouder en in de bevolking is dit maar 25,9%. Een afwijking van 18,7 procentpunten dus! Ook de middelbaren

tussen de 40 en 60 jaar zijn behoorlijk oververtegenwoordigd. Er is hier sprake van een afwijking van 12,8 procentpunten.

Bij de jongeren zie je het omgekeerde effect. Die jongeren (0-20 jaar en 20-40 jaar) zijn juist ondervertegenwoordigd in de peiling. De situatie is vooral ernstig voor de jongeren in de groep 0-20 jaar. De peiling zou voor 21,7% (ruim één op de vijf) uit deze jongeren moeten bestaan, maar het is slechts een minimaal percentage van 1,4%.

Mannen zijn dus oververtegenwoordigd in de peiling en vrouwen zijn ondervertegenwoordigd. Dat betekent dat de mening van vrouwen onvoldoende doorklinkt in de resultaten. Ook zijn ouderen oververtegenwoordigd en jongeren ondervertegenwoordigd. De mening van jongeren klink dus onvoldoende door. We moeten concluderen dat de groep die heeft meegedaan aan deze peiling, niet representatief was.

9. Conclusie

Als je wilt onderzoeken en vaststellen of de leden van een organisatie representatief zijn voor de hele populatie, dan zijn er twee mogelijkheden:

- De groep is ontstaan door het trekken van een aselechte steekproef uit de populatie. Dan weet je zeker dat de groep een goede afspiegeling is van de populatie. Helaas komt het in de praktijk zelden voor dat een groep aselekt is getrokken (behalve dan in steekproefonderzoek).
- Je zoekt hulpvariabelen waarmee je kunt vaststellen of verdeling in populatie overeenkomt met de verdeling in de groep. Als de groep representatief is met betrekking tot veel hulpvariabelen, dan kun concluderen dat de groep representatief is.

Het is goed nog even te melden dat representativiteit niets te maken heeft met de omvang van de groep, Er is geen garantie dat een grote groep representatief is (tenzij de groep zou groot is als de hele populatie). En een kleine groep (van bijvoorbeeld 1000 personen) kan ook best wel representatief zijn.

Bronnen

- Bethlehem, J.G. (2009), *The Rise of Survey Sampling*. Discussion Paper 09015, Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen.
- Bowley, A.L. (1906), Address to the economic science and statistics section of the British Association for the Advancement of Science. *Journal of the Royal Statistical Society* 69, blz. 548-557.
- Kiaer, A. N. (1895), Observations et expériences concernant des dénombrements représentatives. *Bulletin of the International Statistical Institute*, IX, Book 2, blz. 176-183.
- Kruskal. W. & Mosteller. F. (1979a). Representative Sampling. I: Non-scientific Literature. *International Statistical Review* 47, blz. 13-24.
- Kruskal. W. & Mosteller. F. (1979b). Representative Sampling. II: Scientific Literature. Excluding Statistics. *International Statistical Review* 47, blz. 111-127.
- Kruskal. W. & Mosteller. F. (1979c). Representative Sampling. III: the Current Statistical Literature. *International Statistical Review* 47, blz. 245-265.
- Neyman, J. (1934), On the two different aspects of the representative method: the method of stratified sampling and the method of purposive selection. *Journal of the Royal Statistical Society* 97, blz. 558-606.

Bijlage: de motie van de SGP

Gewijzigde motie van het lid Stoffer c.s. over verkennen in hoeverre voor belangenorganisaties met een ideëel doel op grond van artikel 3:305a BW nadere vereisten aan representativiteit gesteld moeten worden (t.v.v. 36169-36):

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat het ondernemen van juridische acties door belangenorganisaties op grond van artikel 3:305a van het Burgerlijk Wetboek mogelijk is vanuit specifieke belangen, met grote consequenties voor het algemeen belang, terwijl de representativiteit van deze organisaties buitengewoon gering kan zijn;

overwegende, dat voor het vereiste van representativiteit van de belangenclub het van belang is dat een financiële bijdrage wordt gevraagd van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt;

constaterende, dat er onder de huidige regeling geen indringende toets op de representativiteit door de rechter lijkt te worden toegepast;

constaterende, dat belangenorganisaties die rechtszaken tegen de Staat aanspannen op grond van artikel 3:305a van het Burgerlijk Wetboek, overwegend door anderen dan de direct belanghebbenden, mogelijk zelfs met subsidie, kunnen worden gefinancierd;

verzoekt de regering te verkennen in hoeverre voor belangenorganisaties met een ideëel doel op grond van artikel 3:305a BW nadere vereisten met het oog op de representativiteit gesteld moeten worden, en gaat over tot de orde van de dag.

Chris Stoffer (SGP)

Joost Eerdmans (JA21)

Caroline van der Plas (BBB)